

Sergiu LUCA

Profesor, Colegiu Național de Coregrafie

<http://orcid.org/0000-0001-5562-8207>

E-mail: sergiulucafilosofie@gmail.com

Elena MADAN

Dr., în studiul artelor, lect. univ., Universitatea Tehnică a Moldovei

<http://orcid.org/0000-0003-4955-1789>

E-mail: elena.madan@dip.utm.md

**Femeia în spațiul public: Între determinismul moral al secolului XIX
și libertatea de expunere interbelică**

*Women in the Public Sphere: Between the Moral Determinism of the 19th Century
and Interwar Freedom of Expression*

Prezentul studiu investighează evoluția condiției feminine în spațiul românesc, cu un accent deosebit pe regiunea Basarabiei, analizând procesul de tranziție de la statutul de obiect al normelor morale la cel de subiect autonom, dotat cu „libertatea de expunere”. Cercetarea pornește de la analiza determinismului moral din secolul al XIX-lea, reflectat în lucrări fundamentale precum Catehismul bunei creșteri a fetelor (1854) de Ioan Penescu sau Învățătura creștinească (1887) de T. Stefanelli, care limitau rolul femeii la spațiul domestic și la caritatea creștină. Această stare de fapt a fost subminată în perioada interbelică prin eforturile unor intelectuale militante precum Elena Djionat, președinta Ligii Femeilor Române din Basarabia, și Nadejda Tudor, care au transformat activismul cultural în mișcare civică. Evoluția a culminat cu dobândirea drepturilor politice administrative în anul

1930, moment marcat de o confruntare vibrantă între taberele tradiționaliste sceptice și comunitățile care vedeau în femei un motor al schimbării. Studiul evidențiază „pragmatismul administrativ” prin alegerea primelor primărițe, precum Luiza Zavaloschi în localitatea Buda, a cărei victorie a fost susținută de o solidaritate feminină inedită, sau Elena Eisenberg și Marilena Bocu. În spațiul basarabean, acest val este completat de figuri de autoritate din enciclopedia Figuri Basarabene, precum Ana Negrescu, lider al femeilor cu studii superioare, și Ana Baroncea, directoare de școală și activistă socială în Tighina. Concluziile subliniază că prezența feminină în spațiul public, validată prin competență și gestionarea unor structuri administrative complexe, a transformat definitiv femeia dintr-un proiect moral supravegheat într-un actor social indispensabil modernizării.